

Briuselis, 2018 04 11
SWD(2018) 98 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedamas prie

Pasiūlymų dėl

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVŲ

1) kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 93/13/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/6/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/83/ES nuostatos, susijusios su geresniu ES vartotojų apsaugos taisyklių vykdymo užtikrinimu ir modernizavimu

ir

2) dėl atstovaujamųjų ieškinių siekiant apsaugoti kolektyvinius vartotojų interesus, kuria panaikinama Direktyva 2009/22/EB

{COM(2018) 184 final} - {SWD(2018) 96 final}

Santraukos lentelė
Pasiūlymo dėl Direktyvos, kuria daromi tiksliniai ES vartotojų teisės direktyvų pakeitimai, ir pasiūlymo dėl Direktyvos, kuria iš dalies keičiama ir pakeičiama Direktyva 2009/22/EB dėl ieškinių dėl uždraudimo ginant vartotojų interesus, („Naujos galimybės vartotojams“) poveikio vertinimas.
A. Būtinybė imtis veiksmų
Kodėl? Kokia problema sprendžiama? <u>Ne daugiau kaip 11 eilučių</u>
Šiuo poveikio vertinimu atsižvelgiama į atliktą ES vartotojų teisės tinkamumo patikrą, 2017 m. gegužės mėn. paskelbtą Direktyvos 2011/83/ES dėl vartotojų teisių vertinimą ir 2018 m. sausio mėn. paskelbtą Rekomendacijos dėl kolektyvinio teisių gynimo vertinimą. Rezultatai rodo, kad nors materialinės teisės normos apskritai atitinka paskirtį, jų veiksmingumui trukdo nepakankamas informuotumas ir nepakankamos vykdymo užtikrinimo ir vartotojų teisių gynimo galimybės. 2016 m. 20,1 proc. ES vartotojų pranešė apie su vartotojų teisėmis susijusias problemas, o 24 proc. prekyautojų laikėsi nuomonės, kad vartotojų teisės aktų laikomasi nepakankamai. Dėl to nukenčia vartotojai ir sutrinkdama sąžininga prekyautojų konkurencija. Be to, atlikus šiuos vertinimus paaiškėjo poreikis modernizuoti taisykles ir panaikinti neproporcingą našta konkrečiose srityse. Todėl šiame poveikio vertinime pirmiausia nagrinėjami dabartiniai neefektyvūs mechanizmai, kuriais 1) siekiama sustabdyti pažeidimus ir nuo jų atgrasyti, taip pat 2) užtikrinama, kad būtų ginamos vartotojų teisės, ypač masinės žalos atvejais. Taip pat įvertinamos galimybės modernizuoti kai kurias ES vartotojų apsaugos taisykles, atsižvelgiant į skaitmeninę plėtrą, ir panaikinti neproporcingą našta prekyautojams konkrečiose srityse. Šios problemos ilgainiui didės, nes dėl globalizacijos ir skaitmeninimo vartotojų sandorių daugėja.
Ko siekiama šia iniciatyva? <u>Ne daugiau kaip 8 eilutės</u>
Iniciatyva siekiama toliau stiprinti vartotojams palankią aplinką, kuria remiamas ekonomikos augimas, nes vartotojų išlaidos sudaro 56 proc. ES BVP. Numatytos priemonės turėtų, kalbant apie pasiūlą, sumažinti vartotojų patiriamą žalą, padidinti pasitikėjimą ir suteikti daugiau galių vartotojams, kad jie galėtų prisidėti prie rinkų kūrimo. Kalbant apie pasiūlą, jomis siekiama įmonėms užtikrinti sąžiningą konkurenciją ir teisinį tikrumą. Specialieji tikslai: 1) pagerinti atitiktį ES vartotojų teisės aktams ir 2) modernizuoti vartotojų apsaugos taisykles ir panaikinti nereikalingas sąnaudas prekyautojams. Tai padės siekti šių bendrųjų tikslų: 1) užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį ir 2) sklandų vidaus rinkos veikimą, kuris būtų naudingas tiek vartotojams, tiek prekyautojams.
Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda? <u>Ne daugiau kaip 7 eilutės</u>
Vartotojų apsauga priklauso pasidalijamajai valstybių narių ir ES kompetencijai. Šiame poveikio vertinime nustatytos problemos yra plačiai paplitusios ir jas sukelia tos pačios priežastys visoje ES. Kai vartotojai nuo plačiai paplitusios neteisėtos praktikos nukenčia keliose valstybėse narėse, vykdymo užtikrinimas turi būti grindžiamas bendra ir vienoda materialinės teisės sistema. Tinkamumo patikros ataskaitoje nustatyta, kad svarbiausia pridėtinė ES vartotojų teisės vertė yra ta, kad suderintomis taisyklėmis nacionalinėms vykdymo užtikrinimo institucijoms sudaromos sąlygos veiksmingiau spręsti tarpvalstybinius pažeidimus, nuo kurių nukenčia kelių valstybių narių vartotojai. Tuo pat metu suderintos taisyklės leidžia prekyautojams paprasčiau ir pigiau prekiauti tarpvalstybiniu mastu.
B. Sprendimai
Kokios su teisėkūra susijusios ir nesusijusios politikos alternatyvos apsvaistytos? Ar viena iš politikos alternatyvų pasirinkta kaip tinkamiausia? Kodėl? <u>Ne daugiau kaip 14 eilučių</u>
Kalbant apie nepakankamą atitiktį, imtasi arba šiuo metu imamasi keleto ES lygmens veiksmų, siekiant išspręsti per ankstesnius vertinimus nustatytas problemas. Šioje iniciatyvoje daugiausia dėmesio skiriama probleminiams veiksniams, kurie kitur nebuvo sprendžiami. Apsvarstytos ne teisėkūros alternatyvos, tačiau, kaip buvo siūloma vertinimuose, siūlomos galimybės yra tiksliniai teisėkūros veiksmai. Jais būtų papildyti teisėkūros ir su teisėkūra nesusiję veiksmai, kurių jau imtasi. Kalbant apie ES vartotojų apsaugos taisyklių modernizavimą, taip pat įvertinti su teisėkūra nesusiję metodai, tačiau kiekvienu atveju nustatyta, kad jais probleminiai veiksmai nebūtų visapusiškai išspręsti. Pirmenybė teikiama galimybių rinkiniui, kuriuo siekiama užtikrinti: • labiau atgrasančias ir proporcingas sankcijas už ES vartotojų apsaugos taisyklių pažeidimus, • teisių gynimo priemones asmenims, nukentėjusiems nuo nesąžiningos komercinės praktikos,

- sustiprintus kolektyvinių ieškinių dėl uždraudimų ir teisių gynimo mechanizmus,
- didesnę įmonių ir vartotojų sandorių skaidrumą elektroninėse prekyvietėse,
- geresnę vartotojų apsaugą nemokamų skaitmeninių paslaugų, t. y. teikiamų be piniginio mokėjimo, rinkoje,
- informacijos teikimo reikalavimų modernizavimą,
- teisės atsisakyti nuotolinės prekybos sutarčių ir ne prekybai skirtose patalpose sudarytų sutarčių disbalanso naikinimą.

Kas kuriai galimybei pritaria? Ne daugiau kaip 7 eilutės

Vartotojų asociacijos pritaria visoms siūlomoms priemonėms, išskyrus dėl informacijos teikimo reikalavimų ir teisės atsisakyti sutarties. **Verslo asociacijos** pritaria siūlomoms intervencijoms dėl skaidrumo elektroninėse prekyvietėse, nemokamų skaitmeninių paslaugų (iš dalies), informacijos teikimo reikalavimų ir teisės atsisakyti sutarties. **Verslo asociacijos** šiek tiek priešinasi siūlomoms intervencijoms dėl sankcijų, teisių gynimo priemonių, kolektyvinių ieškinių dėl uždraudimo ir teisių gynimo, taip pat nemokamų skaitmeninių paslaugų. Daugelis **valstybių narių valdžios institucijų** remia siūlomas intervencijas dėl teisių gynimo priemonių, kolektyvinių ieškinių dėl uždraudimo ir teisių gynimo, skaidrumo elektroninėse prekyvietėse ir nemokamų skaitmeninių paslaugų. Kai kurios jų reiškia susirūpinimą dėl intervencijų dėl sankcijų, teisių gynimo priemonių ir teisės atsisakyti sutarties.

C. Tinkamiausios galimybės poveikis

Kokie būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) pranašumai? Ne daugiau kaip 12 eilučių

Priėmus tinkamiausią galimybių rinkinį vartotojai galės lengviau ir veiksmingiau apginti savo teises, todėl sumažės žala vartotojams, o tai bus ypač naudinga pažeidžiamiems vartotojams. Padidinus atgrasomąjį poveikį taip pat pagerės nuostatų laikymasis. Intervencija papildys peržiūrėtą BVAS reglamentą ir padės užtikrinti veiksmingą jo veikimą. Nustačius geresnes teisių gynimo galimybes ir užpildžius dabartinės skaitmeninių sandorių apsaugos spragas padidės vartotojų pasitikėjimas. Įstatymų besilaikantys prekyautojai galės konkuruoti sąžiningiau. Reikalavimų besilaikantys prekyautojai, įskaitant MVĮ, patirs mažiau išlaidų, nes bus labiau suderintos taisyklės dėl teisės atsisakyti sutarties, supaprastinti informacijos teikimo reikalavimai, pagerintas internetinės komunikacijos su vartotojais veiksmingumas ir suderintos taisyklės, visų pirma dėl sandorių internetu. Taip pat galima tikėtis teigiamo poveikio aplinkai, užtikrinant didesnę klaidinančių ekologiškumo teiginių atgrasomąjį poveikį.

Kokios būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos? Ne daugiau kaip 12 eilučių

Reikalavimų besilaikantys prekybininkai nepatirs didelių išlaidų, susijusių su intervencijomis dėl sankcijų, teisių gynimo priemonių ir kolektyvinių ieškinių dėl uždraudimo ir teisių gynimo. Reikalavimų nesilaikantys prekyautojai patirs papildomų išlaidų dėl šių intervencijų, visų pirma dėl griežtesnių sankcijų, ir dėl to, kad vartotojai turės geresnes sąlygas pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis, galbūt taip pat pareiškiant kolektyvinius ieškinius; o tai sumažins neteisėtai gautą pelną. Intervencijos dėl nemokamų skaitmeninių paslaugų atveju tokių paslaugų teikėjai patirs papildomų reikalavimų laikymosi išlaidų. Intervencijos dėl skaidrumo elektroninėse prekyvietėse atveju taip pat bus patirtos išlaidos pritaikant internetines sąsajas tam, kad iš prekiaujančių trečiųjų šalių būtų galima surinkti tam tikrą informaciją ir perduoti ją vartotojams. Tačiau dėl šių dviejų intervencijų taip pat bus sutaupyta lėšų dėl labiau suderintų valstybių narių taisyklių ir didesnio teisinio aiškumo. Dėl intervencijų, susijusių su informacijos teikimo reikalavimais ir teise atsisakyti sutarties, prekyautojai sutaupys lėšų. Neigiamo poveikio aplinkai ar neigiamo socialinio poveikio nenumatoma.

Koks bus poveikis verslui, MVĮ ir labai mažoms įmonėms? Ne daugiau kaip 8 eilutės

Pagal galiojantį ES vartotojų teisės *acquis* MVĮ, įskaitant labai mažas įmones, išimtys nedaromos. Tai prieštarautų bendrajam vartotojų apsaugos taisyklių tikslui ir galiausiai taip pat prieštarautų MVĮ interesams, nes vartotojams būtų užtikrintas žemesnis apsaugos lygis, taigi, pirkdami iš šių įmonių jie mažiau jomis pasitikėtų. Nors apskritai įmonių sąnaudos bus nedidelės, dėl tinkamiausios galimybių rinkinio sumažės įmonių, įskaitant MVĮ, išlaidos, susijusios su teise atsisakyti sutarties, ir bus užtikrintas didesnis skaidrumas parduodant vartotojams elektroninėse prekyvietėse. Griežtesni vykdymo užtikrinimo ir teisių gynimo mechanizmai sumažins neigiamą nesąžiningos konkurencijos poveikį.

Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams? Ne daugiau kaip 4 eilutės

Dėl intervencijų, susijusių su sankcijomis, teisių gynimo priemonėmis ir kolektyviniais ieškiniais dėl uždraudimo ir teisių gynimo, išlaidų patirs tos valstybės narės, kurios turės pertvarkyti nacionalines taisykles, pavyzdžiui, dėl sankcijų ar vartotojų teisių gynimo mechanizmų. Tačiau padidinus atitiktį bus sutaupyta lėšų, nes sumažės administracinių ir teisminių procedūrų sąnaudos. Kolektyvinio teisių gynimo mechanizmais bus racionalizuotas teisminis procesas masinės žalos atvejais.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis? Ne daugiau kaip 6 eilutės

Kadangi tinkamiausias galimybių rinkinys yra orientuotas į geresnį ES vartotojų teisės aktų laikymąsi, vartotojų teisės taps labiau pastebimos pavieniams vartotojams ir tokiu būdu padidės piliečių ir įmonių pritarimas ES taisyklių pridėtinei vertei. Kolektyvinių ieškinų dėl uždraudimo ir teisių gynimo intervencinės priemonės gali padėti užtikrinti geresnį teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą. Veiksmai dėl sankcijų, teisių gynimo priemonių ir kolektyvinių ieškinų dėl uždraudimo ir teisių gynimo taip pat gali turėti teigiamo poveikio pažeidžiamiesiems vartotojams ir aplinkai.

D. Tolesni veiksmai

Kada politika bus persvarstoma? Ne daugiau kaip 4 eilutės

Be reguliaraus stebėjimo, praėjus 5 metams po valstybių narių vykdomo įgyvendinimo pradžios siūloma, remiantis iš anksto nustatytais pagrindiniais pažangos rodikliais, įvertinti šios teisėkūros priemonės veiksmingumą, efektyvumą, aktualumą, nuoseklumą ir ES pridėtinę vertę.